

Hagop Ayvaz: Tiyatrocu, yayıncı, baba

Hagop Ayvaz'ın yazıp yönettiği 'Hars u Gesur' (Gelin ile Kaynana) adlı oyunun kulisinde Hagop, Arşalys ve Süzân Ayvaz'ın fotoğrafı. Süzân Ayvaz, babası Hagop Ayvaz'ın yanına oturmuş ve onunla konuşuyor. Arşalys ise Süzân'ın başına dokunuyor.

Süzân Ayvaz Kavcıyan ve Berç Kavcıyan

Lir adlı oyunda (1964)

Arto Kılıçer ve Bedros Çiçekyan'ın, 'Üç Kişi Arasında' adlı oyunda (1972)

Önyüce ve Kulis yazan Kevork Kabarcıyan, Süzân Ayvaz Kavcıyan ve Berç Kavcıyan

MARIAM KEVSER DRAMERYAN

Aralık ayında Hrant Dink Vakfı'nın öncülüğünde, Türkiye Tiyatro Vakfı ve Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık işbirliğiyle, Yapı Kredi Kültür Sanat'ın Beyoğlu-Galatasaray'daki salonunda açılan 'Kulis: Bir Tiyatro Belleği, Hagop Ayvaz' sergisi hâlâ devam ediyor. Hagop Ayvaz'ın, Hrant Dink Vakfı tarafından düzenlenen devasa arşivi de, sergiyle eşzamanlı olarak kullanma açıldı. Türkiye ve Ermeni tiyatrosu için önemli yeni bilgiler içeren arşiv ve sergi, basın ve kamuoyunda yoğun ilgi gördü.

Sergi hazırlıklarına, geniş bir çevre katıldı; sözü olan herkes katkısını sundu. Ancak bir isim eksik kalmıştı: Hagop Ayvaz'ın kızı Süzân Ayvaz Kavcıyan. Tiyatro faaliyetlerinde babasının yanında yer almış olan Süzân Hanım'ın da söyleyecek sözü olmalı, zincirin bu çok önemli halkası eksik kalmamalıydı. Hagop Ayvaz'ın diğer çocuğu Garo Ayvaz, 2015 yılında İstanbul da vefat etmişti.

Eşi Berç Kavcıyan'la birlikte Nice şehrinde yaşayan; bir kızı ve bir oğlu, beş de torunu olan Süzân Ayvaz Kavcıyan'la ulaştığımızda, memnuniyetini hemen anladık. Hem babasına ve kendisine dair çeşitli sorularımıza yanıtladı, hem de bir mektup hazırlayıp bize gönderdi. Burada hem bize anlattıklarından kesitler, hem de mektubunu sunacağız.

Bardez'le sahneye ilk adım

Hagop Ayvaz'ın kızına küçük yaşlarında 'tiyatro aşısı' yaptığı anlaşıyor. Süzân Ayvaz, 1950'li yıllarda Adrine Dadıryan ve Palarad Tevyan tarafından, Ermenice olarak yayınlanan 'Bardez' çocuk dergisi bünyesinde kurulan ve çalışmalarını uzun yıllar sürdüren çocuk tiyatrosunda yer almış; 'Vorpuhin' [Yetim] adlı oyunda rol üstlenmiş. Ardından,

1962'de, Hagop Ayvaz'ın yönettiği 'Dayı Garabed'de Garbis Muradyan'la; 1968'de Ermenice olarak temsil edilen 'Tuligis'ta eşi Berç Kavcıyan'la; 1972'de Hagop Ayvaz'ın yönetimindeki Küçük Tiyatro tarafından sahneye konan, Vedat Nedim Tör'ün 'Üç Kişi Arasında' adlı oyununda Bedros Çiçekyan ve Arto Kılıçer'le birlikte sahne almış.

Süzân Hanım, babasının gençliğinde, Kulis dergisine abone toplamak için Halep'e, Beyrut'a, Selanik'e ve birçok başka şehre yaptığı seyahatlerde, özellikle Ermeniler arasında, sahne sanatlarıyla ve yazdığı işleriyle uğraşan herkesle görüşerek, dergi için bilgi topladığını belirtiyor.

Memleketten uzakta...

Süzân Hanım, 1980'de Fransa'ya göç ettikten sonra, yedi yıl zorunlu ikamet etme zorunluluğu yüzünden çok isturap çektiğini, "Anneme ve babama bir şey olursa İstanbul'a gidemem" korkusunu yaşadığını anlatıyor. Bu süre zarfında önce eşi Arşalys Hanım'la, onu kaybettikten sonra da çeşitli defalar kızını Fransa'da ziyaret eden Hagop Ayvaz da, sohbetlerinde, evlat ve torun hasretinin kendisini çok zor olduğunu ifade etmiştir. Süzân Hanım, anne ve babasına bu acıyı tattırıldığı için üzgün olduğunu söylüyor.

Süzân Hanım, babasının, Darülbeydi'deki tüm sahne arkadaşlarını, dostlarını zaman içinde kaybettiğini, ancak Muhsin Ertuğrul'la dostluğunun yaşamının son yıllarına kadar sürdüğünü vurguluyor

1-1946-1969 arasında yayımlanan Bardez çocuk dergisi, 16 Mayıs 2021 Pazar gününü internet üzerinden, dünyana çeşitli yerlerinden 'Bardez'lerin katılımıyla, kuruluşunun 75. yıldönümünü kutladı.

Süzân Ayvaz Kavcıyan'ın mektubu

Buradan, Hrant Dink Vakfı'na, Hürriyet gazetesi yazarlarından Bayan Bahar Çuhadar'a,² kadirbilir arkadaş Bayan Mariam Kevser Drameryan'a ve de büyük emekler harcayan Bay Nesim Ovadya İzrail'e sonsuz teşekkürü bir borç sayarım. Sağ olsunlar, var olsunlar!

Geçenlerde Ovadya Bey bana telefon ederek merhum babam Bay Hagop Ayvaz'dan sahne hatıralarımı kaleme almamı istedi. Lütfettiler. Gelin görün ki, camgönülden istememe rağmen, hafızam bana çelme takabilir. Zira yaş 81, aman kimse duymasın. Affınıza sığınarak birkaç satır karalamaya cabalayacağım.

Merhum babam Hagop Ayvaz, herkes tarafından sevilen ve sayılan bir kimse idi. Onunla hep gurur duydum. Hoşsohbet, nüktedan, hazırcıydı. Ancak, durum evden içeri bambaşka idi. Çok ciddi, kaşları çatık, haddinden fazla otiriter, hele hele kızına, yani bana karşı çok mutaassıp.

Laf açılmışken, ufak bir hatıramı yazmadan geçemeyeceğim. Yaşım on beş, Fransız Ortaokulu'na gidiyordum. Benden dört yaş küçük erkek kardeşim Garo Ayvaz sabahları beni okula bırakır, sonra da kendi okulu Esayan'a giderdi. Bunu asla hazmedemediğimi babama bildirdiğimde "İki şık var" demişti, "ya kardeşin ya da apartman kapıcımız sana refakat edecek" "Kapıcımız! Asla hakir gördüğümün değil, daha ziyade arkadaşlarımızın alaylı bakışlarından çekinerek, tabii ki kardeşimi tercih ettim. O babamı da geçiyordu bu hususta, ancak yapacak bir şey yoktu.

Kendimi kapırmadan sadede geleyim. Hâl böyle iken, tiyatroya baş tacı eden babam, hiçbir piyeste bana rol vermedi. Senelerce süflör rolünde bana güvendi. Zira ona göre, herkes süflörük yapamazdı. Biraz da hakkı vardı, zira ben onlara rollerini fısıldarken, hissediyor ve de kalplarına girebiliyordum.

Ama gelin görün ki, o çok beğenilen

ve de müteaddit kereler oynanan 'Hars u Gesur' [Gelin ile Kaynana] başrolü yani Kaynana'yı oynayan hanım oyuncu, bir kapris yüzünden ve "Benden başkası bu rolü oynayamaz" diye düşünerek, oyuna iki gün kala babama telefon edip hasta olduğunu ve iki gün sonraki oyuna çıkmayacağımı bildiriyor.

O zaman evimizde telefon yoktu. Çok elzem vakalarda, evimizin köşesinde bulunan ezaneden istifade ederdik. Bizim ezaneden haber geldi, "Babanız telefonda siz bekliyor." Anında telin başında idim. "Hazırlan, iki gün sonra Kaynana rolüne çıkacaksınız." Cevabımı beklemeden telefonu kapadı. Bana güvendiği için sevilmem gerekiyordu ama o kadar beğenilen, takdir toplayan birinin yerini almak kolay değildi.

Nihayetinde oynadım, çok da muvafak oldum ki, o günlerde karşına çıkan arkadaşlarımızın ebeveynleri "Amaan! Kızımızı asla sana gelin vermeyiz" diyorlardı.

Evden içeri o kadar mutaassıp, otiriter olan babam aslında, çok hoşsohbet, nüktedan, gözünden hiçbir şey kaçırmayan biri idi. Bana karşı olan tutumu için ona kızacağıma, ona karşı zaafından dolayı "Herhâlde beni çok sevdiğinden, beni koruyor" diye, aslında kendimi kandırıyordum ama tabii ki bunun da çok büyük hakikat payı vardı.

Tiyatro, babam için âdeta mabetti. Konu açıldığında "Sen olmasaydın, bıyıklarımı traş eder, [Kaynana rolünü] ben oynardım" demişti.

Tiyatro, dolayısıyla 'Kulis', onun üçüncü çocuğu idi. Onun sayesinde tanışmış olduğum, Mısır, Lübnan, Halep, Yunanistan gibi yerlerden gelen tiyatro adamları İstanbul'a geldiklerinde onları asla otele bırakmaz, gidip onları karşılar; bizim Tarlabası'ndaki üç odalı mütevazı evimizde misafir ederdi. Tabii ki annemin payı çok büyüktü. O küçük apartman katında, annem bir de, iki yardımcı ile dikmiş

dikirdi. Babamın üzerinde çok ama pek çok emeği vardır. Ruhu şad olsun.

Seneler boyunca, Tarlabası'ndaki evimiz, on beş günde bir 'Kulis'e adanmış. Mecmuanın sayfaları, matbaadan doğru eve gelirdi. Kardeşim küçük olduğundan bu işten muafıtı. Masa açılır, annem, babam ve ben masanın etrafında toplanırdık. Annem ve babam o sayfaları katlar, mecmua hâline getirirdi. Bana düşen vazife, önceden isim ve adresleri yazılmış abonelere göndermek üzere pulları yapıştırmak idi. Evi gidi günler hey... Ebeveynimle ne kadar övünsem azdır. Onlara çok şey borçluyum ve müteşekkirim.

Mezarında rahat uyu babacığım! Seninle iftihar ediyorum. İnşallah bir gün, her iki çocuğum da benim için aynı duyguları hisseder. 1980'lerde oraları (İstanbul'u) terk edip Fransa'ya taşınırken, onlar daha iyi koşullarda yaşasınlar diye bu adımı eşimle beraber atmıştık. Babam "Niye gurbetlere taşıyorsun?" diye sorduğunda "Babacığım, çocuklar daha iyi koşullarda büyüsünler diye" demiştim. "Seninle sonuna kadar kalacaklarına emin misin?" diye sormuştu. Cevap verememişim. Seneler geçti, yine babam haklı çıktı. Evet, her ikisi de benden uzaktaymışlar. Oğlum çok tanınmış ve sevilen bir psikiyatr, kızım da avukat. Biri Avignon'da, öbürü de Martinique'te. Onlarla iftihar ediyorum. Gösterdiğim çabalar boş kalmadı. Helal olsun. Karı koca onlara bakıp "İyi ki yapmışsınız" diyoruz...

Daha çok uzun yazabilme isterdim ama hafızam elvermiyor. Yine o günleri yaşıyor muyum gibi heyecanlanıyorum. Beni merak görün. Tekrar tekrar, sonsuz teşekkürlerimi lütfen kabul edin, Sayın Ovadya Bey.

S. Kavcıyan

2- Bahar Çuhadar, "Tiyatromuzun belleği: Hagop Ayvaz", Hürriyet, 11 Aralık 2020.